

Toimintaohje vanhemmalle akuuttiin fyysisen väkivallan tilanteeseen alaikäisen harrastuksessa

Harrastus tai vapaa-ajan toiminta voi sisältää fyysistä kontaktia tai tilannekohtaista kosketusta (esim. teatteri-, tanssi- tai muu liikunnallinen harrastus), joka liittyy toiminnan luonteeseen. Raja fyysiseen väkivaltaan kulkee kuitenkin siinä, onko toiminta harrastuksen sääntöjen mukaista, tilanteeseen nähden perusteltua ja toista kunnioittavaa – vai kohdistuuko se toiseen tarkoituksellisesti loukaten, pelotellen, pilkaten tai vallankäyttönä. Lait ja oikeudet koskevat jokaista myös harrastusten parissa.

Harrastajien välinen fyysinen väkivalta harrastuksessa voi käytännössä tarkoittaa monenlaisia tilanteita – osa voi näyttää ulospäin "leikiltä" tai "fyysiseltä tekemiseltä", mutta jos teko aiheuttaa kipua, turvattomuutta, loukkaantumisriskin tai nöyryyttää toista, kyse on väkivallasta. Esimerkkejä:

- **Tahallinen fyysinen vahingoittaminen:** lyöminen, töniminen, potkiminen, nipistäminen tai muu satuttava kosketus harjoitusten, toiminnan tai yhteisen tekemisen aikana, ilman että se liittyy harrastuksen luonteeseen tai sovittuihin toimintatapoihin.
- **Liian kovat tai hallitsemattomat otteet:** esimerkiksi repiminen, puristaminen, kaataminen tai kiinnipitäminen tavalla, joka on selvästi tarpeetonta, liiallista tai toista satuttavaa suhteessa tilanteeseen.
- **Fyysinen kajoaminen toiminnan ulkopuolella tai sen jälkeen:** esimerkiksi toisen kaatuneen tai heikommassa asemassa olevan henkilön tahallinen satuttaminen, töniminen tai muu fyysinen aggressio tilanteen jo päätyttyä.
- **Leikkimielisinä alkaneet, mutta satuttaviksi muuttuneet teot:** esimerkiksi kaverillinen painiminen, roikkuminen, läpsiminen tai muu fyysinen leikki, joka muuttuu väkivallaksi, kuten kuristamiseksi, maahan painamiseksi, lyömiseksi tai vääntämiseksi.
- **Liikkumisen rajoittaminen:** esimerkiksi tilasta poistumisen estäminen, ovien lukitseminen, ei anneta toiselle tilaa rauhoittua, vaan väkisin tunkeudutaan samaan tilaan.
- **Itseen kohdistuva väkivaltainen toiminta:** esimerkiksi yllytetään tekemään asioita, jotka johtavat ylilyönteihin ja hengenvaaraan.

Vaikka fyysisen väkivallan teko olisi tehty leikillä, vitsillä tai "läppänä" on siihenkin tärkeää puuttua, sillä muuten annetaan hiljainen hyväksyntä ja vahvistetaan toimintakulttuuria, jossa fyysinen läpsiminen, töninen tai muu vastaava teko olisi hyväksyttävää toimintaa.

Fyysinen väkivalta ei kuulu mihinkään harrastukseen. Jos todistat akuuttia väkivaltatilannetta tai saat siitä tiedon juuri tapahtuneena, toimi rauhallisesti ja määrätietoisesti. Tavoitteena on ennen kaikkea turvata lasten ja nuorten hyvinvointi, rauhoittaa tilanne ja varmistaa, että apua saadaan tarvittaessa paikalle.

Jos olet epävarma siitä, minkälainen fyysinen kontakti ylittää sallitun rajan, selvitä asia tutustumalla toiminnan turvallisuutta koskeviin ohjeisiin ja sääntöihin. Usein ne löytyvät toiminnan verkkosivuilta. Ohjeet sisältävät yleensä tiedot myös siitä, kehen voi ottaa yhteyttä haastavissa tilanteissa. Voit keskustella asiasta myös toiminnan ohjaajan tai muun vastuuhenkilön kanssa.

Havaitessasi väkivaltatilanteen, toimi seuraavasti

1. Pysy rauhallisena ja arvioi tilanne

- Hengitä syvään ja pysähdy hetkeksi – vain rauhallisena pystyt auttamaan.
- Arvioi, onko tilanne yhä käynnissä vai jo ohi.
- Jos tilanne vaatii ja paikalla on muita aikuisia (ohjaajia, vanhempia), pyydä heiltä apua, tai pyydä, että joku muu mahdollinen sivustaseuraaja hakee lisäapuja.
- Jos tilanne on ohi, keskity lasten rauhoittamiseen ja avun saamiseen.
- Jos väkivalta jatkuu, tärkeintä on pysäyttää se turvallisesti.
- Mene tilanteeseen väliin, huomioiden kuitenkin myös oma turvallisuutesi.
- Puhu rauhallisesti, mutta jämäkästi:
 - "Seis, lopettakaa."
 - "Ei saa satuttaa toisia."
- Ohjaa osapuolet erilleen.
- Jos tilanne ei rauhoitu tai väkivalta on vakavaa, soita 112.

2. Rauhoita osapuolet

- Jos mahdollista, poista muut lapset tilanteesta, jotta ympäristö rauhoittuu.
- Kun tilanne on pysähtynyt, puhu rauhallisesti:
 - "Tilanne on nyt ohi. Hengitetään hetki rauhassa."
- Tarvittaessa anna aikaa ja tilaa rauhoittua ennen kuin puhut tapahtuneesta.
- Älä etsi syyllisiä – keskity siihen, että kaikilla on turvallinen olo.

3. Varmista turvallisuus ja mahdollinen loukkaantuminen

- Tarkista, onko joku satuttanut itsensä.
- Jos joku on loukkaantunut, tee ensiapu oman osaamisesi mukaan, tai pyydä ensiaputaitoista apuun.
- Tarvittaessa soita 112 tai vie/järjestä loukkaantunut ensiapuun.
- Usein pienetkin vammat on hyvä dokumentoida lääkärin vastaanotolla.

4. Ota yhteys harrastuksesta vastaavaan henkilöön

- Ilmoita toiminnan ohjaajalle tai harrastuksesta vastaavalle henkilölle tapahtuneesta mahdollisimman pian.
- Jos he eivät ole paikalla, ota yhteys toiminnan johtoon tai hallituksen jäseneseen.
- Kerro selkeästi: mitä tapahtui, missä, ketkä olivat paikalla, ja onko joku loukkaantunut.
- Toimi saamiesi ohjeiden mukaan.
- Toiminnan vastuuhenkilöiden tehtävänä on jatkaa asian selvittämistä ja arvioida, miten vastaavat tilanteet voidaan ennaltaehkäistä jatkossa mahdollisimman tehokkaasti.
- Mikäli koet, ettei toiminnassa ole otettu ilmoitustasi vastaan tai toiminnan sisällä ei ole ollut mahdollista ratkaista tilannetta, voit olla yhteydessä nuorten toiminnasta vastaavaan tahoon, kuten nuorisotyön toiminnanjohtajaan, kaupungin tai kunnan häirintäyhdyshenkilöön. Toiminnalle tiloja antavat tahot, kuten koulut, nuorisotalot ja kaupungin muut toimijat voivat tarjota tukea asian käsittelyssä. Mikäli toiminnalla on olemassa kattojärjestö tai liittotasoista toimintaa, voi olla myös näihin yhteydessä.

5. Kirjaa tapahtunut

Tilanteen jälkeen, kun mieli on rauhoittunut:

- Kirjoita ylös, mitä näit ja kuudit.
- Merkitse päivämäärä, kellonaika, paikka ja osalliset, jos he ovat tiedossa.
- Tämä auttaa myöhemmässä selvittelyssä ja varmistaa, ettei mitään unohdu.

6. Informoi lapsen huoltajia

Jos tilanne koski jonkun muun lasta:

- Sovi toiminnan vastuuhenkilön kanssa lapsen huoltajien informoimisesta.
- Tarvittaessa voit ilmoittaa tapahtuneesta asianomaisten lasten vanhemmille, jos se on turvallista ja asianmukaista.

Jos oma lapsesi oli osallisena (kokijana tai toista satuttaneena henkilönä):

- Keskustele tilanteesta rauhallisesti lapsen kanssa.
- Vahvista, että väkivalta ei ole hyväksyttävää, mutta että tilanne selvitetään turvallisesti ja reilusti.
- Kuuntele, älä syyllistä. Kysy, miltä hänestä tuntuu ja mitä hän koki tapahtuneen.
- Mikäli tilanne jää painamaan lapsen mieltä tai huomaat, että lapsen on vaikeaa puhua kokemukseensa liittyvistä tunteista kanssasi, voit aina ohjata häntä keskustelemaan asiasta ammattilaisen, kuten kouluterveydenhuollon työntekijän kanssa.
 - Keskustelutukea saa myös mm. [Väestöliiton Et ole yksin -palvelusta: etoleyksin.fi](https://www.vestoliitto.fi/etoleyksin)

7. Tarvittaessa voit tehdä tapahtuneesta lastensuojeluilmoituksen tai rikosilmoituksen

- Kuka tahansa, joka on huolissaan lapsen tilanteesta ja hyvinvoinnista, voi tehdä lastensuojeluilmoituksen. Yksityishenkilö voi tehdä ilmoituksen myös nimettömänä.
- Lastensuojelu- tai rikosilmoituksen voi tehdä esimerkiksi, jos:
 - väkivalta on vakavaa tai toistuvaa
 - siihen liittyy loukkaantuminen
 - aikuinen on käyttäytynyt väkivaltaisesti lasta kohtaan
- Lue lisää lastensuojeluilmoituksen tekemisestä [THL:n verkkosivuilta](https://thl.fi/fi/verkkosivuilta)

8. Huolehdi myös itsestäsi

Väkivaltatilanteen todistaminen tai siihen puuttuminen voi kuormittaa.

- Puhu tapahtuneesta toisen aikuisen tai valmentajan kanssa.
- Voit halutessasi myös hakea keskustelutukea esimerkiksi:
 - [Väestöliiton Et ole yksin -palvelusta](#)
 - [MLL:n vanhempainnetistä](#)

Lähteet ja lisätietoja

[Kehitysvammaisten Palvelusäätiö sr. 2023. Kun lapsi satuttaa – opas perheille \(PDF\)](#)

[Lapsiasianvaltuutettu. 2020. Lasten ja nuorten välistä väkivaltaa ei tunnisteta – torjuminen edellyttää toimia koko yhteiskunnalta](#)

[Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2019. Kiusaamiseen puuttuminen ja tilanteen seuraaminen koulussa](#)

[THL. 2023 \(päivitetty\). Väkivalta ja turvataitokasvatus kodin ulkopuolisissa toimintaympäristöissä](#)

[THL. 2015. Tunne- ja turvataitoja lapsille \(PDF\)](#)

[Suomen perustuslaki \(731/1999\) 7 §. Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.](#)

[Väestöliitto. 2023. Häirinnästä vapaata harrastamista! \(PDF\)](#)

[Väestöliitto. 2020. Pisarapuuttuminen kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisyyn](#)

[YK:n lapsen oikeuksien sopimus \(SopS 60/1991\). Finlex.](#)